

Píseň: 407 (sl. 1 a 3), 85, 604, 355, 449

Introit: Žalm 85,10-13

Čtení: Jan 6,27-35

Poslání: List Filipským 4,17-21

Text kázání: Exodus 16,1-4 a 12-20

Izraelci vytáhli z Élimu. Celá pospolitost přišla na poušť Sín, která je mezi Élimem a Sínajem, patnáctý den druhého měsíce poté, co vyšli z egyptské země. Celá pospolitost Izraelců na poušti (opět) reptala proti Mojžíšovi a Áronovi. Izraelci jim vyčítali: „Kéž bychom byli zemřeli Hospodinovou rukou v egyptské zemi, když jsme sedávali nad hrnci masa, když jsme jídávali chléb do sytosti. Vždyť jste nás vyvedli na tuto poušť, jen abyste celé toto shromáždění umožili hladem!“

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Já vám sešlu chléb jako déšť z nebe. Ať lid vychází a sbírá, co denně spotřebují. Tak je podrobím zkoušce, budou-li se řídit mým zákonem, či nikoli ... Vyhlas jim: «Navečer se najíte masa a ráno se nasytíte chlebem, abyste poznali, že já jsem Hospodin, váš Bůh.»“

Když pak nastal večer, přiletěly křepelky a snesly se na tábor. A ráno padala kolem tábora rosa. Když rosa přestala padat, hle, na povrchu pouště leželo po zemi cosi jemně šupinatého, jemného jako jíní. Když to Izraelci viděli, říkali jeden druhému: „Man hú?“ (to znamená: „Co je to?“) Nevěděli totiž, co to je. Mojžíš jim řekl: „To je chléb, který vám dal Hospodin za pokrm. Hospodin přikázal toto: Nasbírejte si ho každý, kolik potřebujete k jídlu ...“

Izraelci tak učinili a nasbírali někdo více, někdo méně ... Kdo nasbíral mnoho, neměl nadbytek, a kdo nasbíral málo, neměl nedostatek. Nasbírali tolik, kolik každý k jídlu potřeboval. Mojžíš jim řekl: „Nikdo ať si nenechává nic do rána!“ Ale oni Mojžíše neposlechli a někteří si něco do rána nechali. To však zčervivělo a páchlo. Mojžíš se na ně rozlítl.

Minulá neděle a *Druhá kniha Mojžíšova* nás přenesly spolu s Božím lidem na poušť. Na začátek vyprávění o putování za svobodou, které začalo v Egyptě a nyní míří k zaslíbené zemi. Do okamžiku, kdy Izrael už není na startu, ale kdy zároveň ještě není v cíli, kdy se ocitá v jakémsi meziprostoru, mezistavu, v němž se může přihodit takřka cokoli. Kdy má co do činění s tak trochu jiným světem, s tak trochu jiným časem. Zkrátka, jak ve správném mýtu – a dodejme: jak v mýtu migračním.

Před týdnem jsme Hebreje zastihli v poušti jménem Šór, dosl. „Býk“. A vskutku, právě tam se Boží lid poprvé „zabýčil“: Odmítl putovat dál kvůli nedostatku vody. Když Pán Bůh uhasil jeho žízeň, nechal ho na čas odpočinout v oáze s nevysychajícími studnami a hustým stromovím. Ale z této ochutnávky, jak to může vypadat v zemi zaslíbené, je z oázy Élim brzy nutné vyrazit na další cestu.

„Pak vytáhli z Élimu. Celá pospolitost Izraelců přišla na poušť Sín, která je mezi Élimem a Sínajem (v. 1). Opět jsme na poušti, Sín se jmenuje tentokrát – po mezopotámském bohu měsíce Sínovi a arabském lunárním Sajinovi. A pohled na ni? Krajina vpravdě měsíční: Nikde ani živáčka. Nic se nepohne, ani to příslovečné stéblo – protože tu prostě žádné neroste. A narazit na lovnou zvěř? – Hodně naivní představa. Jen žár trvá. Žár, žár trvá ... Minule byla žízeň, dnes přichází ke slovu *hlad*.

„Kéž bychom byli zemřeli Hospodinovou rukou v egyptské zemi, když jsme sedávali nad hrnci masa, když jsme jídávali chléb do sytosti. Vždyť jste nás vyvedli na tuto poušť, jen abyste celé toto shromáždění umožili *hladem*“ (v. 3). Takhle to poutníci vytmavili Mojžíšovi s Áronem. Je to tak, hrozba nouze o potravu, podvýživy, a dokonce smrti hladem sluší migračním mýtům jako žádná jiná. Třeba hrdinnému Āeneovu lidu předpovídala věštba, že při jeho pouti z pobožené Tróje k italským viničím a polím, která se jednou stanou novou vlastní budoucím Římanům, bude z hladu ohlodávat prázdné stoly, jaký ho bude sužovat nedostatek jídla. Tak to s básnickou licencí kdysi vyličil Vergilius (*Āen.* III, 253-257). Ovšem realita uprchlických táborů jen potvrzuje, jak některé bájně epizody mohou být nepříjemně skutečné ...

„Umoříte nás hladem“, skuhrají poutníci. No, tak to zkusme – pro jednu vystoupit z vlastního stínu a sami sytí uvěřit hladovým. Protože jen dokud jsme nepoznali, co je to opravdový hlad a nouze, můžeme těmto nářkům oponovat mravokárnými apely o pozitivním naladění, o důstojném životě „v pravdě a lásce“, o svobodě a kdoví o čem ještě. Ovšem Pán Bůh tam, kde jsou lidé hladoví, žízniví a unavení víc, než je zdrávo, nedává do placu žádnou hlubokomyslnou poučku. Raději v té měsíční krajině prostře pomyslný stůl a položí na něj chléb, maso a vodu. Stejně jako Ježíš v dnešním prvním biblickém čtení nabízí právě reptajícím: „Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět a kdo věří ve mne, nebude nikdy žíznit“ (*J 6,35*). Jeden ani druhý nepřijde s žádnou s výčitkou. Ani omylem. Všimněme si, že i v tom

dnešním starozákonním příběhu Hospodin lidi za jejich nářky nepeskujе. Nesoudí, nehněvá se. Z Boží strany nezní kritika, ale zaslíbení: lačné podaruje nejen chlebem, ale i masem – stejně jako před týdnem občerstvil vyprahlé vodou. Protože hladem vyčerpaného těžko umravňovat za to, že má náladu pod psa, a toho, kdo padá únavou za to, že je protivný a podrážděný. Tak nám sám Hospodin dává lekcí, že v takovéto situaci je zdaleka nejlepší poskytnout „první pomoc“. Od něj se jí člověku dostává. V našem dnešním příběhu v podobě křepelek a many – v obou případech jako dárku z nebe. Skutečnost, že právě On způsobuje vysvobození z otroctví, tu tedy v žádném případě nemá ospravedlňovat nějaké vyšší nároky na obdarované. Naopak, onu Boží záchranná moc se jeho *pochopením* pro naše lidské trable ještě prohlubuje.

Tak se Hebrejové v té pusté měsíční krajině začali sytit manou – Božím chlebem z nebe. „Ten, kdo nasbíral mnoho, neměl nadbytek, a kdo nasbíral málo, neměl nedostatek; nasbírali tolik, kolik každý k jídlu potřeboval“ (Ex 16,18), k tomu podotkne biblický vypravěč. Míra, jakou člověk z onoho Hospodinova obdarování, z oné jeho milosti čerpá, tedy není stejná. Jako by se zde mezi řádky říkalo: Někdo je prostě pohotovější, podnikavější, někdo má víc snaživosti, vyšší IQ, někomu se dostalo většího fortelu nebo pevnějšího zdraví. Zároveň tu ovšem jsou i ti, co takové možnosti nemají, jsou nějak znevýhodněni – ať genetickou výbavou či prostředím, kterým si prošli, anebo třeba nemocí, stářím, postižením. A tak to prostě chodí, že jedni nasbírají hodně a druzí méně. Tuto nerovnost náš příběh nijak nezastírá. Ani se jí nepokouší nějak uměle odstranit. Nezazní tu žádná direktiva, *kolik* kdo smí nasbírat, že jeden nesmí mít víc než druhý. Nic takového: Kdo nasbírá hodně, má hodně. O.K. Kdo nasbírá méně, má méně. Taky O.K.

Problém tedy nespočívá v různé míře, jíž jsme schopni čerpat z Božích darů. Ta prostě byla, je a bude, co je člověk člověkem. Zapeklité to začne být teprve v okamžiku, když by ona nerovnost měla mít dopad na to, že jeden by se dusil při konzumaci *přebytků*, zatímco druhý by naopak strádal *nouzí*. K *takovéto* nerovnosti – kdy jedni donekonečna staví nové a nové úložny pro své zisky, a Lazarové klidně umírají hlady – už Pán Bůh ani člověk lhostejný zůstat nemůže. Východisko je v tom, aby ten, „kdo nasbíral mnoho, neměl *nadbytek*. A kdo nasbíral málo, neměl *nedostatek*.“ Biblický vypravěč to naformuloval s grácií: Nenařizuje, že všechno se musí přerozdělit (což nutně předpokládá někomu něco nejprve vyvlastnit), nebo že jeden nesmí mít větší zisk než druhý. Ne! Ale k tomu dobrému, Božímú řešení ukazuje směrovkou, že životu neprospívá ani ztučnělý nadbytek a už vůbec ne unavující nedostatek.

Proto *zkouškou* od Hospodina, kterou má Boží lid v dnešním příběhu projít, není ani únava a hlad, ani okamžik, kdy člověku prostě dojdou síly, a dokonce ani situace, kdy je schopen nashromáždit hodně prostředků k obživě nebo naopak jen poskrovnu. „Hospodin řekl Mojžíšovi: «Já vám sešlu chléb jako déšť s nebe. Ať lid vychází a sbírá, *co denně spotřebují*. Tak je podrobím zkoušce ...»“ (v. 4). Tou zkouškou je až ona *štědlost* ze samého nebe, která Hebreje v té měsíční krajině potkala. Jak na ni zareagují? Kam pohne člověkem hojné obdarování? Přestane se bát o sebe, o budoucnost? Vymaní svou existenci z diktátu starostí o věci příští? Hodí za hlavu tu vlezlou pochybnost, jestli se rozhodl dobře, když se vydal Boží cestou ven ze svých otroctví? Najde důvěru, že nebesa ho ani *zítra* nenechají vyčerpaní napospas? Nebo se zas bude řídit jen starým dobrým „vrabcem v hrsti“ a sbírat manu do foroty, do přebytků? Pro jistotu, pro strýčka příhodu, do železné zásoby? Dokáže si říct „a teď už stop!“ (když každý přece ví, že foroty není nikdy dost ...)?

V okamžicích, kdy padáme únavou, nás Bůh nezkouší. Ani ve chvílích, kdy neumíme být pohotoví stejně jako druzí. Právě v nich nám pomáhá a nás chrání. Dává nám je prožít, abychom onu nevykalkulovatelnou pomoc a ochranu zakusili a abychom poznali, že tou cestou, na niž nás pozval, se jít dá – s jeho pomocí, v jeho ochraně. Zkouška přichází až potom. Až tehdy, když Boží štědlost prostírá v pustinách hojný stůl pro všechny.

„Mojžíš jim řekl: «Nikdo ať si nenechává nic do rána!» Ale oni Mojžíše neposlechli a někteří si něco do rána nechali. To však zčervivělo a páchlo. Mojžíš se na ně rozlítl“ (v. 19-20). Hebrejští poutníci z příběhu exodu tento Boží test místy moc nezvládali. Stejně jak ten boháč z podobenství, který taky forotil a forotil a stavěl stodolu za stodolou, ale nějak se mu přitom povedlo vytěšňovat Lazary ... Cesta z Egypta do země zaslíbené dávno skončila. Onen test pro obdarované tu po ní ovšem zůstal – a my sytí ho zdědili. Nechme ho tedy k sobě promluvit: Boží výčitka se ozve až s Mojžíšovým rozhorlením. Teprve tehdy, když člověk není s to na to dobré, s čím na něj nebesa pamatují, odpovědět důvěrou. Protože Bůh není naštvaný na hladové, žíznivé a unavené, že jsou málo pozitivní. To memento se ozývá na adresu sytých, obdarovaných, které ani nebeská štědlost neosvobodila k tomu, aby se nestarali jen o svůj zisk. Těch, kdo nepocítíují díky Bohu nedostatek, a přece nedovedou na jeho slovo, které je zve ke svobodě, dát.

Amen.